

15. Het pesachmaal

DOELSTELLINGEN

- De kinderen leren meer over het verhaal van de bevrijding van het volk Israël uit Egypte.
- De kinderen ervaren iets van de manier waarop het pesachmaal wordt gevierd.
- De kinderen ontdekken de betekenis van de symbolen van het pesachmaal en leren dat met deze maaltijd de bevrijding uit Egypte wordt gevierd.
- De kinderen ontdekken dat het laatste avondmaal van Jezus met Zijn leerlingen een pesachmaal was.

(THEOLOGISCHE) ACHTERGRONDINFORMATIE

De maaltijd die Jezus met Zijn leerlingen hield op de avond voor Zijn kruisiging, was een pesachmaal. De maaltijd die in de christelijke kerken wordt gevierd, is gebaseerd op dit 'Laatste Avondmaal'. Het avondmaal en het pesachmaal staan dus in nauwe relatie tot elkaar. Om het avondmaal goed te kunnen begrijpen, is het van belang om de joodse wortels ervan te kennen.

Tijdens het pesachmaal herdenken de Israëlieten de bevrijding en de uittocht uit Egypte. Dit gebeuren is een belangrijke mijlpaal in de joodse geschiedenis: het wordt vaak beschouwd als de 'geboorte' van het joodse volk. In Exodus 12 zegt God tegen Mozes dat de bevrijding uit Egypte elk jaar moet worden gevierd. Tot op de dag van vandaag wordt dit door veel joden in ere gehouden.

Er wordt dan gedacht aan de tijd dat de joden als slaven moesten werken voor de farao, de koning van Egypte. Dit was een zwaar leven. Ze leden onder de slechte levensomstandigheden. God zond de farao daarom tien plagen, om hem duidelijk te maken dat hij de joden moest laten gaan. Als tiende plaag stierven alle Egyptische eerstgeborenen (uit elk Egyptisch gezin het oudste jongetje). De joodse jongetjes bleven in leven, want God had gezegd dat elk joods gezin een lam moest slachten en het bloed van dat lam aan de deurpost moest strijken zodat de doodsengel kon zien welke deuren hij voorbij moest gaan. Na deze tiende plaag liet de farao het joodse volk gaan.

Onder leiding van Mozes en Aäron trok het volk weg uit Egypte. Maar de farao kreeg spijt dat hij de Israëlieten had laten gaan en ging hen met zijn leger achterna. Het volk moest de Rietzee door om aan de farao te ontkomen. God beval Mozes zijn staf boven de zee te houden, en er ontstond een weg door de zee heen. Het water stond als muren langs de kant van deze weg. Toen de Egyptische koning met zijn leger ook door de zee wilde trekken, stortten de muren van water ineem zodat de koning en zijn leger verdronken. Zo ontkwamen de joden. Tijdens het pesachmaal herdenken de joden dit gebeuren en worden de verhalen verteld, zodat elke volgende generatie weet hoe God het joodse volk bevrijdde.

Het bekendste gerecht dat bij Pesach hoort, zijn de platte broden, de matses. Deze verwijzen naar de ongerezen broden die werden meegenomen bij de uittocht; er was toen geen tijd om de broden te laten rijzen. Op de pesachtafel ligt ook altijd een lamsbotje. Dit verwijst naar het lamsvlees dat de Israëlieten op hun deurpost moesten smeren. Een ei op de tafel staat voor het nieuwe leven in het land dat God heeft beloofd. Ook staan er altijd mierikswortel en bittere kruiden op tafel. Mierikswortel smaakt heel scherp, wat doet denken aan de zware tijd van de Israëlieten in Egypte. Radijsjes en peterselie staan voor de vrijheid van het beloofde land; want in Egypte kregen de slaven nooit verse groenten te eten. Op de tafel staat ook altijd een schaal met charoset: een mengsel van appel, noten en dadels. De rode kleur van de charoset doet denken aan het cement waarmee de slaven moesten bouwen – maar de zoete smaak ervan laat zien dat er uitzicht is op een nieuw begin.

Zo gedenken de joden met Pesach dat God een God van bevrijding is. Hij bevrijdde Zijn volk uit Egypte en bracht het naar het beloofde land, Israël. Zoals God toen met de joden mee ging, zo gaat Hij nog steeds met hen mee. Het is geen toeval dat dit pesachmaal het laatste maal van Jezus was. Door het leven en de dood van Jezus zien we dat de weg van God met Zijn volk verder gaat. In Jezus laat God zelfs zien dat Hij niet alleen met het joodse volk verder gaat, maar met de hele mensheid. Dit pesachmaal, vlak voor de kruisiging van Jezus, maakt dat op een bijzondere manier duidelijk. Christenen zien in Jezus het lam dat werd geslacht. Jezus is het lam van Pesach; en door Zijn leven, dood en opstanding hoeft er na hem geen lam meer te worden geslacht. Daarom heeft het pesachmaal voor de kerk een nieuwe betekenis en invulling gekregen.

Omdat het pesachmaal en het avondmaal met elkaar verbonden zijn, is het van belang dat kinderen kennis maken met het pesachmaal. De gebruiken die hierbij horen, lenen zich er ook voor om met kinderen te behandelen. De betekenislaag die Pesach inbrengt in het avondmaal kan echter wel lastig te begrijpen zijn. Daarom wordt deze stap nog niet gemaakt in deze bijeenkomst.

VOORBEREIDING

Persoonlijke voorbereiding

Neem de achtergrondinformatie bij dit programma goed door. Daarnaast is het wenselijk om je persoonlijk voor te bereiden op deze bijeenkomst. Zo word je zelf ook 'materiaal' voor de bijeenkomst met de kinderen. Hiervoor kun je de volgende vragen gebruiken:

- Hoe beleefde je als kind de viering van het avondmaal? Hoe beleef je het nu?
- Hoe ben je de betekenis van het avondmaal gaan begrijpen? Heeft iemand je daarbij geholpen?
- Welke betekenis heeft het avondmaal voor jouw (geloofs)leven?
- Het pesachmaal staat in het teken van bevrijding, van perspectief waar het leven leek op te houden. Verbind je aan de viering van het avondmaal ook bepaalde woorden of waarden?

Praktische voorbereiding

In verband met het bereiden van het pesachmaal (in de *Verwerking*) is het aan te raden om deze bijeenkomst te leiden met twee volwassenen. Het is het handigste om het pesachmaal in een keuken te laten bereiden. Zet alle ingrediënten en keukenbenodigdheden daar van tevoren klaar. Zorg dat er een tafel staat met stoelen eromheen, zodat alle deelnemers een zitplaats hebben en de ingrediënten goed kunnen zien.

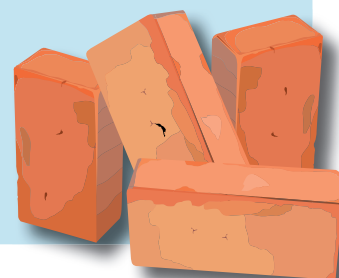
BENODIGDHEDEN

Vooraf

Hieronder vind je een opsomming van alles wat je nodig hebt voor deze bijeenkomst. Zorg ervoor dat je ruim voor het begin van de bijeenkomst klaar bent met alle voorbereidingen. Zo heb je alle tijd om aandacht te besteden aan de kinderen wanneer zij binnenkomen.

Benodigheden

- Het verhaal over de uittocht uit Egypte, uit een kinderbijbel;
- Een kopie van werkblad 15.1;
- Een paar eieren;
- Een pannetje voor de eieren en iets om op te koken;
- Radijsjes;
- Mierikswortel;
- Peterselie;
- Matses (verkrijgbaar in de supermarkt);
- 500 gram zoete appels (geraspt);
- 150 gram geschaafde amandelen;
- 150 gram rozijnen;
- 3 theelepels kaneel;
- 3 eetlepels suiker;
- 3 eetlepels druivensap;
- Mesjes (niet te scherp) en snijplanken;
- Schaaltjes, borden en bestek;
- Kopieën van werkblad 15.2 voor alle kinderen.

PROGRAMMA

10 minuten

Opening & Verkenning

Heet de kinderen van harte welkom. Vertel dat deze bijeenkomst gaat over een maaltijd: het pesachmaal. Geef aan dat jullie daar niet alleen over gaan praten, maar er ook van gaan proeven. Vertel dat dit een maaltijd is die de joden elk jaar met elkaar houden. Ze denken dan aan een belangrijke gebeurtenis uit de geschiedenis van hun volk. Het is dus niet zomaar een maaltijd, maar een maaltijd met een bijzondere betekenis.

Leg uit dat je dit een beetje kunt vergelijken met oliebollen eten. Wanneer eten de kinderen oliebollen? Oliebollen zijn vaak gedurende een langere periode te verkrijgen, maar ze horen toch wel speciaal bij oudejaarsavond. Waar denken de kinderen aan, als ze aan oliebollen denken? Misschien denken ze bijvoorbeeld aan de winter, aan kou, aan sneeuw, aan donkere dagen of aan vuurwerk. Oliebollen roepen dus verschillende dingen op. Al die dingen vertellen een soort 'verhaal' bij de oliebol.

Vraag de kinderen of ze nog meer voorbeelden kunnen noemen van eten dat bij een bepaalde gebeurtenis hoort. Geef zo nodig een voorbeeld: pepernoten en chocoladepoppen bij Sinterklaas, kerststol met Kerst of je lievelingseten als je jarig bent.

15 minuten

Verdieping

Geef aan dat er ook in de kerk een maaltijd met een speciale betekenis is. Vraag de kinderen of ze weten welke maaltijd dat is. Wat wordt er dan gegeten en gedronken? Welk verhaal hoort er bij deze maaltijd? Het avondmaal zoals we dat in de kerk kennen, hoort bij een verhaal over Jezus: op de avond voordat Hij gekruisigd zou worden, gebruikte Hij samen met Zijn leerlingen een maaltijd. Jezus was een joodse man en die maaltijd was een joodse maaltijd: het pesachmaal.

Vertel dat het pesachmaal te maken heeft met het verhaal over de bevrijding van het joodse volk en de uittocht uit Egypte. Vraag of er kinderen zijn die dit verhaal kennen en laat hen vertellen wat ze er al over weten. Lees vervolgens het verhaal over de uittocht voor.

30 minuten

Verwerking

Geef aan dat de kinderen iets gaan proeven van het pesachmaal. Verdeel de volgende taken over de kinderen:

- Eieren koken;
- Radijsjes, mierikswortel en peterselie wassen, snijden en op schaaltes leggen;
- Charoset maken (aan de hand van werkblad 15.1);
- Matses op een bord leggen;
- Bestek klaarleggen.

Houd de kinderen hierbij goed in de gaten. Het is belangrijk dat dit onderdeel rustig verloopt, zodat je overzicht houdt en er geen ongelukjes kunnen gebeuren.

Ga met de kinderen aan de tafel zitten als alles klaarstaat. Geef aan dat ieder ingrediënt iets 'vertelt' over het verhaal dat bij Pesach hoort. Het is niet altijd gemakkelijk om erachter te komen wat er precies wordt 'verteld': daarvoor moet je goed proeven en denken aan het verhaal over de uittocht.

Ga een voor een alle ingrediënten langs. Laat de kinderen steeds iets proeven en vraag of ze kunnen bedenken waar dit ingrediënt naar verwijst. Gebruik hierbij de **ACHTERGRONDINFORMATIE**. Vraag eerst naar de smaak bij de ingrediënten waar dat van toepassing is. Bijvoorbeeld: de mierikswortel heeft een heel scherpe smaak. Waarom zou er zo'n scherp ingrediënt in het pesachmaal zitten? Wat is er scherp, 'moeilijk' aan het verhaal over de uittocht?

Vertel ten slotte dat er nog heel belangrijk ingrediënt is, dat niet op tafel staat. Het heeft te maken met het bloed dat de Israëlieten aan de deurposten van hun huizen moesten smeren. Waar kwam dat bloed vandaan? Dat bloed kwam van het lammetje dat ze moesten slachten. Daarom hoort bij het pesachmaal ook een lamsbotje.

Dit onderdeel vraagt wel iets van het abstract denkvermogen van de kinderen: de ingrediënten zijn symbolen die een verhaal met zich mee dragen. Het is mogelijk dat niet alle kinderen hieraan toe zijn. Maar dat is niet erg: het belangrijkste is dat de kinderen begrijpen dat joden tijdens het pesachmaal aan de uittocht uit Egypte denken en dat ze iets ervaren van hoe het er bij het pesachmaal aan toe gaat.

5 minuten

Afsluiting

Kom nog even terug op het feit dat Jezus een joodse man was, die dus het pesachmaal vierde. Als de mensen in de kerk het avondmaal vieren, denken ze aan Jezus die het pesachmaal vierde. Zoals de kinderen hebben gezien, deden Jezus en zijn leerlingen niet precies hetzelfde als de mensen bij het avondmaal in de kerk. Maar ook al zijn de maaltijden dus niet precies gelijk, ze hebben wel met elkaar te maken. Geef aan dat jullie daar een lied over gaan zingen.

Deel kopieën van werkblad 15.2 uit. Zing samen het lied. Bedank de kinderen daarna voor hun aanwezigheid en hun inzet. Tot de volgende keer!

BIJLAGEN

1. Werkblad 15.1 – Pesach
2. Werkblad 15.2 – Op de avond...

Werkblad 15.1 – Pesach

CHAROSET

Ingrediënten

- 500 gram zoete appels (geraspt)
- 150 gram geschaafde amandelen
- 150 gram rozijnen
- 3 theelepels kaneel
- 3 eetlepels suiker
- 3 eetlepels druivensap

Meng alle ingrediënten goed door elkaar.

Werkblad 15.2 – Op de avond...

Het volgende lied is terug te vinden in de bundels
Tussentijds (lied 160) en *Zingend Geloven, deel VII* (lied 16).

OP DE AVOND, TOEN DE UITTOCHT...

1. Op de avond, toen de uittocht
uit Egypte werd gevierd,
en de matse werd gebroken
en de wijn werd ingeschonken,
toen heeft Jezus aan Zijn mensen
een geheim geleerd.

refrein:

Wij gaan rond met het brood,
wij gaan rond met de wijn,
want iedereen mag leven
en vrolijk zijn.

2. Op die avond van het paasfeest
heeft Hijzelf ons uitgelegd,
dat het brood ons werd gegeven
als een teken van Zijn leven,
dat Hij uitdeelt aan Zijn mensen.
Dat heeft Hij gezegd.

refrein

3. Op die avond, toen de beker
werd gezegend door de Heer,
zei Hij: wat jullie misdeden,
dat is nu voorgoed verleden,
je mag leven van vergeving,
nu en telkens weer.

refrein

4. Op die maaltijd van het paasfeest,
op de avond voor Zijn dood,
zei Hij: zelf zal ik er bij zijn
op het feest waar jullie vrij zijn,
op de maaltijd die God aanricht –
en dat feest wordt groot!

refrein

Bron: Deurloo, K. (2005). *Op de avond, toen de uittocht...*
In *Tussentijds*. Kampen: Kok.